

עין משפט ונר מצוה

יב א מיי פ"ה מהל' דעות הלכה י'

יג ב מיי פ"ד מהלכות שמיטה הל' ד סמג עשין סד טוש"ע י"ד ס' כח סעיף טז:

»«

תורה אור השלם

1. ואהבך וברכך והרבך וברך פרי בטנך ופרי אדמתך דגגך ותיירשך ויצהרך שגר אִלְפִיק ועשתרת צאנך על האָדמָה אֲשֶׁר נָשַׁבַע לְאַבְרָהָם לְתַתּוֹ לךְ:

דברים ז יג
2. טוב איש חונן ומקלה יכלכל דבריו במשפט: תהלים קיב ה

»«

רבינו גרשום

א"ר יוחנן כסא דחרשין כו. בשביל הלכות דר' יוחנן מביא הלכה זאת: לא אמרן אלא דלא שדי בהו ציבא. כלומר בכלי מתכות נמי לא שדין אלא דלא לישהי אבדן (אלא) דלא לישהי פושרין אלא דלא שדי בהו תבלין: אבל שדי בהו תבלין. לית לן בה: ולא אמרן אלא דלא ציין. כלומר דלא רחמ: ורוצה לאבדן. כלומר אינו רוצה לאבדן ביד אלא רוצה לאבדן כלאחר יד ומעט מעט רוצה לאבדן: בכיתנא רומא. רע הוא (וכן בכ"י רומא רע הוא ומשכר מהר): בתוריי דנפיש פסדייהו. כלומר שוכר את השוורים לחרוש ולרועו שדחו ואינו יושב עמו (וחורשו) ואינו חורשן וזורע לו חרישה חריעה יפה דזו היא פסידא דלא הור: טוב אש חונן ומלוח. כלומר שכלוה את בניו כשהן קטנים שהן תלויין בו: אי דשמא קאמר לישמטה. כלומר אי משמא דנפשה קאמר דלא אמר משמיה דרביה לישמטוה לאמוריה לשון אמורא הוא שדרוש בפניו לישמטו מניה: ואתי דאמרי אישאתא קאמר. כלומר שניני קאמר ליחבכו לשונו אמוריה וזו לשונו שאמר הבר: אין ספיקה דוחה יו"ט. כלומר אם נולד בין השמשות שמנה ימים קודם יו"ט דלא ידעינן אי יו"ט שמיני ואי ערב יו"ט שמיני: כיסוי שאין ודאי דוחה שבת כו'. כדבעינן לפרושי קמן: דלמא דעבר ושחט. כלומר מה דאמרי' שאין ודאי דוחה את השבת לאו מוקמינן בשחט לחולה אלא דעבר ושחט לבראי: אף כסוי ברשות. כלומר וחיכי דמי דשחט לחולה:

פרד:

הרוצה שיתעשר יעסוק בבהמה דקה. וא"ת דלמרינן צפרק מקום שנהגו (פסחים דף נ:) העוסק צדהמה דקה אינו רואה סימן צרכה ואומר ר"ת דהתם צישז ומשום עין הרע אצל הכא איירי צחורשין דלא שלטא צהו עינא:

בוזגיתא חיורתא. וא"ת משמע דזוכית לצנה היתה

צימי ר' יוחנן וכן צריש אין עומדין (צרכות דף לא). הווא דתצר זוכית לצנה צחתונת צנו וצפ' עגלה ערופה (סוטה דף מח:) תנא משחרצ צהמ"ק צטלה שירא פרנדא זוכית לצנה וי"ל דלא לגמרי צטלה אלא דלינה מצייה כמו צומן צית המקדש וכן צריך לומר גצי שירא פרנדא דלמר צפרק צמה מדליקין (שבת דף כ:) דרבינן ואצי הוו יצתי קמיה דרב נחמיה ריש גלותא חיייה דהוה לציש מטכסא אמר ליה רצין לאצי היינו כלך דמן אמר ליה אגן שירא פרנדא קרינא ליה ומייהו ר"ת מפרש דאלכלך דמתניתין קאי דקרי ליה שירא פרנדא':

בתורי. ר"ת גריס צחוריי פירוש צקריס שאינם מעמיקים המחרישה כראוי ומפסיד כל מה **שוורע** : **כסוי** שאין ודאו דוחה **שבת**. להנך תרי טעמי דמפרש צפרק קמא דצינא (דף כ: ה) דכוי אין מכסין דמו ציוס טוב משום דאפר כירה דעמו לודאי ואין דעמו לספק אי נמי משום התרת חלצו אי אפשר ליציצ ק"ו זה דמה שאין ודאי דוחה שבת לא הוי משום מוקצה דאפי' הכינו מצעוד יוס אין מכסין ולא ציין נמי ש' התרת חלצ כיון שהיא ודאי חיה ו' אצל (א) טעמא דמפרש התם דצדקר נעוץ בודאי המירו ציו"ט ואע"ג דאיכא איסורא מדרבנן צחופר גומא וא"י אלא לעפרה אצל צספק לא המירו אחי ק"ו דהכא ספיר דכיון דלא המירו בודאי שידחה שבת כ"ש דאין ספק דוחה יו"ט ומייהו סוגיא דצינא מוכח דאפילו ספק נמי שרי דליכא דקר נעוץ וי"ל בדוחק ק"ו הכי כיסוי שאין ודאו דוחה שבת אפילו הזמינו לכך מ"מ אסרו משום טורח אינו דין שאין ספקו דוחה יו"ט משום איסור גומא דרבנן או משום מוקצה דאין דעמו לספק אצל צאפר שהכינו אין לאסור ספק ציו"ט מקי"ו דשבת דאין לדמות טורח יו"ט לדשבת וללישנא דמשום התרת חלצו ואסר אע"ג דהכינו אע"ג דליכא ק"ו מ"מ יש לחוש שיטעו הרואים ויעשו ק"ו משבת כיון דאין ודאו דוחה שבת אפילו צהכינו כ"ש סספק אין דוחה יו"ט ומדמכסיס אותו ודאי חיה היא וימירו חלצו:

תקיעת שופר בגבולין תוכיה שאין ודאה דוחה שבת

בו'. וא"ת והא טעמא ו' דשופר צצבת משום שמא יעצירו ארבע אמות צרה"ר והא לא ציין ציו"ט וי"ל דשיין נמי ציו"ט דאס אשה היא זה הטומטום אסור להוציא לצרכה דהא לא מיחייבא ואין להמיר מטעם הואיל והותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך דהיינו דוקא היכא דהוי לצורך היום קאת אצל הכא ליכא לצורך היום כלל אי נמי ה"ק שאין ודאה דוחה שבת ב' משום גזירה דרבנן שמא יעצירו וספיקה דוחה יוס טוב אף על גב דאיכא נמי איסורא דרבנן צתקיעה שהיא חכמה ואינה מלאכה ונדחה איסור

כסוי הדם פרק ששי חולין

כסא דחרשין ולא **כסא** דפושרין. טוב לשמות כוס של מכשפות ולא לשמות כוס של מים פושרין שרעים הם לגוף: **ציבא**. שרשי עשנים ומצלין: **ציץ**. הרמיח: **מי שהניח לו איצו מעוס**. כלומר מי שלא טרח צממון וקל צעיניו לאצדו זהו איצודו: **ילצש**

כלי פשסן. שהן יקריס. ולפי דרכנו למדנו שהעושה אלה מאצד ממון ויזהר אדם מהס: **כיפנא רומיפא**. יקר היה: **צפורי**. ישכור פועלים וימסור להן שורים שלו לחרוש והס יכחישו השוורים ו' ויסקצום ציערות וצכרמיס והמלאכה לא תעלה לכלום שאין חוששין לכך: **טוב איש חונן**. דליס ומלוה אותס וטוב המכלכל דבריו צמשפט לפי היכולת הוא עומד על צרכיו ולא צכל תאות לצו: **פחוס ממה שיש לו**. פחות מכדי היכולת א' וילצש ויתכסה לפי היכולת שלא יתצייש ויכצד אשמו יותר מלפי היכולת: **לחולה**. שיש צו סכנה: **חייב לכסום**. דכיון דניתנה שבת לידחות אצל שמיטה זו נדחית לכל מצותה של שמיטה זו: **אישטומא קאמר**. דבר תימה הוא אומר. לשון (לעיל דף כה). אשתומס כשעה חדא' אשטורדישוין: **לישמטו לאמוריי**. יתכחו את לשונו שאמר צה. ל"א גרסינן אי דשמא קאמר אס צשמו הוא אומר לישמטו לאמוריה ישמטו את האמורא מלפניו לציישו: **שודאה דוחה שבת**. דלחיא צקל וחומר מה צרעת שדוחה עצודה ועצודה דוחה שבת מילה דוחה אותה. כולה צמסכת שבת (דף קצב:). **אין ספיקה דוחה יו"ט**. כגון נולד בין השמשות דקי"ל צפ' רצי אליעזר (שבת דף קנז). דנימול לתשעה וחל ספק שמיני ספק תשיעי שלו ציו"ט אינו נימול עד עשירי דתנן [שס] נולד בין השמשות נמול לתשעה כלומר לספק תשיעי בין השמשות של ערב שבת נמול לעשרה חל יו"ט להיות אחר אותה שבת שהוא עשירי נמול לאחד עשר משום דמילה שלא צומנה לא דחיא דנפקא לן מהוא לצדו' הוא ולא מכשיריו לצדו ולא מילה שלא צומנה צסנהדרין^[ט]: **כסוי שאין ודאו דוחה שבת**. לקמיה מפרש: **צגגולין**. דקיימא לן צראש השנה (דף כט:). צצבת צמקדש היו תוקעין י"ט. דתניא [שס]. טומטוס ואנדורוגינוס חייצים אף על פי שהוא ספק אשה ואינה חייבת: **צריצי**. אדם גדול: **משוצה**. על קל וחומר דרבי יוסי: מילה אינה צלילה אלא ציוס דיוס כתיב צה (ויקרא יב:). **זה אחד מן הדברים**. שהיה רצי חייא אומר שלא היה לו שום משוצה עליהס והא דרבי יוסי חדא מייניהו והא דאהדרו רבנן תקיעת שופר צגגולים תוכית לא חשיב לה פירכא כדמפרש לקמיה: **ודלמא דעבר ושחט**. לצריא דלא ניתנה שבת לידחות קאמר דלא יכסה אצל לחולה דניתנה שבת לידחות שרי: **דומיא דמילה**. על כרחק צחולה קאמר דומיא דמילה דצרשות ומיוצחא היא לרב עינא: **ספק יו"ט וספק חול**. כגון שני ימים טובים של ראש השנה שהאחד ספק אלא

יוסי חדא מייניהו והא דאהדרו רבנן תקיעת שופר צגגולים תוכית לא חשיב לה פירכא כדמפרש לקמיה: **ודלמא דעבר ושחט**. לצריא דלא ניתנה שבת לידחות קאמר דלא יכסה אצל לחולה דניתנה שבת לידחות שרי: **דומיא דמילה**. על כרחק צחולה קאמר דומיא דמילה דצרשות ומיוצחא היא לרב עינא: **ספק יו"ט וספק חול**. כגון שני ימים טובים של ראש השנה שהאחד ספק אלא

זה מספקן. [וע"ע מוספות ר"ה כט: ד"ה רדיית]:

מסורת הש"ס

(א) צ"מ כט: (ב) [שס], (ג) [צ"מ ל' עג.], (ד) [מוספתא ציה פ"א ה"ד], (ה) [צ"ל אמרן], (ו) [סקב פי צעורן לשון חצורה], (ז) [דניאל ד', ח] [שמות יב], (ט) [צ"ל בשבת כד:], (י) [ועיין חוס' שבת כ: ד"ה אגן ומוס' צ"מ כט: ד"ה צוכימת], (יא) [ועיין חוס' צ"מ ל' וע"ע חוס' שס עג.], (יב) [עין רש"א, ח] [ר"ה כט:].

»«

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כסוי וכו' אצל להך טעמא דמפרש:

»«

הגהות מהר"ב רגישבורג

[א] רש"י ד"ה פחות וכו' מכדי היכולת. אכן הס"ד ואחרי' מה"י וילצש וכו' שלא יתצייש. אכן הס"ד ואחרי' מה"י ויכצד: [ב] תוס' ד"ה תקיעת וכו' משום גזירה דרבנן שחא יעצירו. צ"ב עי' ש"ס שחמא חריה פי ק"ו דף צ"ב ע"ד ודף צ"ג ע"א דצמות ספד"א ועי' צגגולין פי תקיעת ס"ק ד' ודו"ק:

»«

צעי רש"י

אישטורדישוין. עליון, הלב. מכובה.

»«

מוסף רש"י

שמעשרות את בעליהן. ומחזקות אותם כעשרתות הללו שהן סליטס חוקיס (דברים כח ד). **כסא** דחרשין. טע לשמות כס של מכשפות מוסס של מים פושרין, ואחרי דלעיי' צריבא. **כסא** צעני' דר' יוחנן צהלכות דרך אגן נקט הני שמעתא (ב"מ כט). **ציבא**. כל דבר שמתנין לתוך המשקה, או עשבים או תבלין או עקרי צשמיס, קרי ציבא (שם). ורוצה לאבדן. ללמדת צא שלא ירגיל אדם צקר, שהעושה אלה מאצד מהן הון רב (שם). בביתנא רומיפא. דמיהס יקרינן ומתסרינן לכלות (שם). בתוריי. צפועלים המנהיגים צשוורי צעה"ג, דנפיש פסדייהו. שרוב עצודת קרקעות שלטן צשוורים היתה, אף חרישת הכרמים וצצירתם מנהיגים כלי המחרישה צעגלה בין שורות הכרס עם הצוארים וטמנין שס הענבים, לפיכך אס אין הצעלים עליהס יס הפסד גדול, שאין דרך הפועלים לחוש על הכרס ועל הצוורים ומנהיגים אותן על הגפנים ועל הניטיות והס מתקלקלין והצוורין נסחפין ומצריס (שם).